

Justitie blaast met inval RaRa-onderzoek nieuw leven in

Thouw
30-9-1994

door Hans Marijnissen

AMSTERDAM – Het onderzoek naar de radicale actiegroep RaRa is nieuw leven ingeblazen. De invallen die de Haagse justitie heeft laten doen bij de leden van de Amsterdamse Stichting Opstand, vonden plaats in kader van een strafrechtelijk onderzoek naar die groepering.

De Haagse persofficier N. Zandbergen wilde gisteren 'bevestigen noch ontkennen' dat de invallen te maken hebben met het RaRa onderzoek. Hij zei ook dat het zeer ongebruikelijk is dat bij de invallen de reden van de huiszoekingen niet bekend is gemaakt.

„We hebben diep over deze werkwijze nagedacht en die voorgelegd aan de rechter-commissaris. En die vond dat het kon. We concludeerden dat het grote belang van het onderzoek het bekendmaken van de reden van de inval in de weg staat.” De advocaat van Opstand heeft hiertegen geprotesteerd.

RaRa tekende ruim een jaar geleden voor de bomaanslag op het ministerie van sociale zaken en eiste in 1991 de verantwoordelijkheid op voor de bomaanslagen op de woning van de toenmalige staatssecretaris A. Kostó van justitie in Groot-schermer en het ministerie van binnenlandse zaken. Na een aantal maanden liep het onderzoek door een speciaal Haags RaRa-team vast. Met de invallen bij De Opstand

denkt justitie weer een stap dichterbij RaRa te komen.

Opstand, sinds 1987 gevestigd aan de Amsterdamse Eerste Van der Helststraat, is een 'centrum voor onderzoek en mediaproducties', een 'links collectief' dat zich heeft gespecialiseerd in onderzoek naar en artikelen over 'internationale arbeidsmigratie' (onder meer het werk van illegalen in de glastuinbouw en de confectie) en de 'schaduwzijde van het Toyotisme' (het Japanse management). Volgens medewerker Jan Múter bestaat de stichting uit drie journalisten die onder andere freelance onderzoek en productiewerk leveren aan Nova en de NCRV. Volgens ingewijden zijn de medewerkers zeer goed ingevoerd in onderwerpen die volgens Múter zelf „inderdaad thematisch raakvlakken met de actie-onderwerpen van RaRa hebben. Maar dan zou justitie bij elke willekeurige krant ook invallen kunnen doen.” Hans Krikke, parttime medewerker van de stichting, noemt de activiteiten van de stichting niet subversief, de publicaties van Opstand wel progressief. „We kiezen partij voor de zwakkeren.” De Stichting doet ook onderzoek naar verbetering van de werkwijze van cpmite's om vluchtelingen op te vangen.

Het lijkt alsof justitie – die bestanden en documentatie in beslag nam – bij Opstand op zoek is naar gegevens die kunnen leiden naar de schrijvers van de politieke manifesten die RaRa na aanslagen naar de pers faxte.

HARRY MEIJER / H&H

e ou-
baar
erd al
leer-
wer-

hebben de openbare scholen – tot nog toe de enige verliezers in de schoolstrijd – een stukje van hun achterstand ingelopen. Van de 546 scholen die tussen 1985 en 1 juli 1994 werden gesticht, zijn er 208 openbaar. Van de 764 scholen die in diezelfde

Feest op een katholieke school

Een veteraan in de schoolstrijd. In de jaren zestig was hij onderwijzer in Waddinxveen. De (part-time) wethouder van Onderwijs,

OP WEG NAAR EEN REHABILITATIE

Het dossier tegen Opstand onder de loep

EVELINE LÜBBERS ■ *In april kregen de advocaten van Hans Krikke en Jan Müter voor het eerst een klein deel van het dossier over het journalistencollectief Opstand. VN (8 april 1995) drukte daar fragmenten uit af. Inmiddels is het dossier compleet, zegt Justitie. Een uitvoerig tekstvergelijkend onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium was het sluitstuk. 'Een lichte vorm van metaforitis,' zo typeerde de onderzoeker het taalgebruik van RaRa. Maar wat heeft het onderzoek opgeleverd?*

Meer dan een jaar heeft Opstand er op moeten wachten, maar nu is het dossier compleet. De rechter-commissaris zegt dat de verdediging nu alle stukken heeft. Na de huiszoekingen bij het bestuur van de

zners van het Platform Illegale Vluchtelingen (PIV): twintig bladzijden.

Tien van hen werden gehoord als getuigen. Zes anderen waren, of gaven niet thuis. Aanleiding was de open brief aan het PIV van ds. Hans Visser van de Pauluskerk in Rotterdam na de aanslag op het huis van staatssecretaris Kosto. Hans Visser riep daarin op tot een discussie met sympathisanten van RaRa, over doel en middelen in de strijd tegen het Nederlandse asielbeleid. Het proces-verbaal: 'Op onze vraag aan VISSER waar wij eventueel leden van RaRa moesten zoeken, antwoordde hij ons dat hij ervan overtuigd was dat hij wel eens met RaRa-leden had gesproken, maar dat zij zich nooit als RaRa-lid aan hem hadden gemanifesteerd.' De verbalisanten hadden zijn verklaring graag op papier, maar ds. Visser ziet daar de noodzaak niet van in. De agenten weten genoeg. Andere deelnemers aan het PIV-overleg moeten zeggen wie de radicalen van het platform zijn, en of zij RaRa kennen.

Naar Opstand, zo blijkt uit de verslagen, is niet eens bij iedereen gevraagd. De naam Hans Krikke komt sommigen vaag bekend voor, en één getuige heeft Jan Müter kort daarvoor leren kennen.

Het lijkt erop dat de in beslag genomen map 'notulen van het Platform Illegale Vluchtelingen, de Haagse rechercheurs en

periode weten opgeheven, waren er dus openbaar.

Jaap Leenards is trots op de vijftig openbare scholen die er in Limburg bij kwamen, voor een groot deel dankzij ouders die met hun handtekeningen de stichting van scholen afdwongen. Voor 1985, toen de regels minder scherp waren en gemeenten nog niet verplicht waren een 'Plan van nieuwe scholen' op te stellen, lieten ambtenaren aanvragen gewoon in hun la liggen, zegt hij. 'Na de invoering van de Wet op het Basisonderwijs was iedere gemeente verplicht je aanvraag te honoreren als je voldoende handtekeningen had.' Werkte een gemeentebestuur toch tegen, dan konden Gedeputeerde Staten ingrijpen.

Sinds januari 1994, toen de maatregelen uit de nota 'Toerusting en bereikbaarheid' van kracht werden, heeft de provincie geen invloed meer op het stichtingsbeleid. En handtekeningen hebben geen enkele waarde meer. Er moet een 'probo' zijn, een gestandaardiseerde *prognose basisonderwijs*. Leenards: 'Daarmee zijn we terug bij af. Gemeentebesturen kunnen prognosecijfers manipuleren, en dat gebeurt ook.'

Soms wordt zelfs de vraag van het ministerie naar onderzoeksgegevens misbruikt om plannen te torpederen.

In Waalre bijvoorbeeld wilde een groep ouders een openbare school laten stichten. De gemeente had aanvankelijk geen overwegende bezwaren. Toen vroeg het ministerie om cijfers. 'Een enquête kost geld en dat had de gemeente er niet voor over,' zegt Nico van Kessel van het Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen, dat in opdracht van gemeentes veel onderzoek naar onderwijsbehoefte doet. De school kwam er niet. Van Kessel: 'Door de veranderde regels heb je als ouders geen enkele macht meer.'

Jippe Hoekstra is voorzitter van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs.

q.q. te noeder van net openbaar onderwijs, had nog een tweede baan. Hij was hoofd van een bijzondere school.

Hoekstra herinnert zich nog goed het nood-schooltje waarin hij jarenlang moest werken. 'De christelijke school kreeg wel direct een gebouw.'

De voorzitter van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs was niet blij met Dijkstals voorstel om artikel 23 van de grondwet te schrappen.

'Na dat kanonschot moeten we eerst weer puinruimen, de woede en ergernis in de confessionele hoek is gigantisch.'

Hoekstra wil graag een *serieuze* discussie.

'Om een openbare school te stichten, moet je aan vrijwel dezelfde voorwaarden voldoen als voor een bijzondere school. Dat stoort me.'

Het openbaar onderwijs moet 'beter veranderd' worden, vindt hij.

En hij heeft ook genoeg van dat eeuwige gezeur om geld van de bijzondere. Altijd voelen ze zich achtergesteld, terwijl ze toch zo bevoordeeld worden.

'Het bijzonder onderwijs kan ouders om een eigen bijdrage vragen en doet dat ook. Openbare scholen mogen dat niet doen. Openbaar onderwijs moet voor honderd procent gefinancierd worden. Maar waarom zou het bijzonder onderwijs hetzelfde moeten krijgen? Is zeventig procent niet genoeg?' Nederland wordt bezeten door een traumatische angst voor oplaaien van de schoolstrijd. Nee, echt - het christelijk onderwijs hoeft niets te vrezen van socialist en liberalen. Die worden beheerst door koudwatervrees. 'De zaterdag voor het tumult over Dijkstal losbarstte, riep Ritzen voor de Vara nog uit hoe vreselijk veel hij houdt van het bijzonder onderwijs.'

Maar niemand werpt zich op als kampioen van de openbaren.

Hoekstra: 'De overheid zou haar eigen rol in het onderwijs eindelijk eens serieus moeten nemen.'

Stichting Opstand en in het kantoor van het journalistencollectief in september 1994 kregen de advocaten geen stukken. Ook toen Hans Krikke en Jan Müter twee maanden daarna te horen kregen dat ze alsnog als verdachten werden aangemerkt, kwam er niets waaruit deze verdachtmaking moest blijken. Na de aanhouding van het tweetal eind maart dit jaar arriveerde eindelijk een eerste zending. 'Een fractie van het werkelijke dossier,' zei advocate Ties Prakken destijds (VN, 8-4-1995).

Sindsdien volgde op gezette tijden een nieuwe stapel papier.

Ties Prakken: 'We hebben ontzettend moeten zeuren om de stukken. De indruk bestond dat justitie dingen achterhield. Maar het kan ook zijn dat er gewoon niet meer was. De stukken die we wel kregen, waren zo nietszeggend.'

Wat zit er zoal bij?

Achtendertig velletjes aanvragen en toestemming voor verlenging van telefoon-taps, standaardbrieven waarin alleen de datum of het abonnenummer verschilt.

Opnieuw twintig bladzijden samenvattingen van afgeluisterde gesprekken, op verzoek van de advocaat nu mét vermelding van het nummer waarmee gebeld werd.

Lijsten met de spullen die de rechter-commissaris nog niet wil teruggeven.

Zo'n honderd pagina's van het Interregionaal Team Computercriminaliteit. Vijf kantjes om uit te leggen dat de in beslag genomen computers helemaal zijn leeggelurpt. En dat de data zijn veiliggesteld op een 'extern opslagmedium'.

De rest van het rapport is een eindeloze uitdraai van de inhoudsopgave van die vier computers, inclusief de programmatuur. Conclusie van het Team Computercriminaliteit: er blijken documenten aanwezig op de harde schijf van de computers! Ook op losse diskettes is dit het geval!

Verslagen van huisbezoeken aan deelne-

een nieuw spoor heeft gezet. Met Opstand heeft het weinig te maken.

De grote vraag blijft waar de verdenking van Opstand op was gebaseerd. Het dossier, dat nu compleet heet te zijn, geeft daarover geen uitsluitel. Van de aanwijzingen die al erg mager waren, blijft volgens Ties Prakken, niets over. Zij verzocht de rechter-commissaris een paar keer om nadere toelichting over het opsporingsonderzoek. Ties Prakken: 'De politie poneerde voor de huiszoekingen de stelling dat er ideologische overeenkomsten zijn tussen Opstand en RaRa. Waar is dat op gebaseerd? Hoe zijn de contacten van Jan Müter met de Dienst Inspectie Arbeidsverhoudingen in kaart gebracht? Hans Krikke had een afspraak met Aad Kosto op de dag van de aanslag. Heeft de politie ook geconstateerd dat dat toeval was? In het dossier is over deze zaken niets terug te vinden. De suggestie van verdenking blijft in de lucht hangen, maar wordt nergens hard gemaakt.'

De anonieme brief die Jan Müter beschuldigt van het bezoeken van verjaardagen waar geld ingezameld zou worden voor RaRa blijft een raadsel. In het dossier zit alleen een vage kopie van een halve brief, zonder aanhef, datering of ondertekening. De advocate vroeg naar het origineel, naar de andere helft, ze vroeg of dit stuk was overgetypt door de politie, maar kreeg geen antwoord.

Dat het telefoonnummer van Hans Krikke was teruggevonden in de agenda van twee politiek actieve Turken heeft kennelijk verder geen sporen opgeleverd.

Een belangrijke reden om over te gaan tot huiszoeking bij Opstand was het feit dat Hans Krikke wel eens gebruik maakte van de telefoon van het (inmiddels ter ziele) radicale maandblad *Konfrontatie*. 'Uit de inhoud van deze gesprekken bleek dat hij

GERECHTELIJK LABORATORIUM VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE

VOLMERLAAN 17 - 2288 GD RIJSWIJK - TELEFOON 070 340.81.31 - FAX 070 346.02.30

arrondissementsrechtbank
te 's-Gravenhage

24 NOV. 1995

INGEKOMEN bij het KABINET
van de RECHTER-COMMISSARIS
SEC. STRAF

RAPPORT

6.7.2 Lexicale en idiomatische normafwijkingen

- KMAR:** *wordt gereduceerd tot een koopwaar, het stroomalijn, een mentaliteit;*
- JUSTI:** *akte die... gedaan is;*
- INT:** *een bijdrage geven; van onze kant uit; ouwerwets; vanuit politieke principes een politieke praktijk... baseren; anders als; van diegene die we willen noemen, is' een hoofdrede;*
- KOBI:** *beloftes...maakte; redenering op poten te zetten; werpt dramatische resultaten af;*
- SOZAP:** *tot aan vervelens toe; tot en met de gezondheidszorg aan toe; doet je het schaamrood op de kaken jagen;*
- SOZAK:** *noodzaken (z.nw.), (bevrijdings)strijden (z.nw.), miljoenen, er doorheen te drukken, doet de werking die het moet doen, hier ter lande, zich verheugen op, moest dienen voor een vangnet voor;*

contacten onderhield met aan KONFRONTATIE gelieerde personen en dat genoemde KRIKKE mogelijk werkzaamheden heeft verricht ten behoeve van KONFRONTATIE' stond in het eerste dossier.

Genoemde Krikke was erg benieuwd naar de inhoud van deze gesprekken. De politie zocht, en vond. Het bleek te gaan om twee gesprekken op dezelfde dag, in mei 1994. 'Beide gesprekken hebben betrekking op het betalen van een rekening. Het verslag vermeldt voor het gesprek te 13.30 uur

Analyse van RaRa-verklaringen

porten toegestuurd van de rechter-commissaris.

Het machineschriftonderzoek leverde helemaal niets op. Het vergelijkend tekstonderzoek is iets uitgebreider.

Voor drs. A.P.A. Broeders aan zijn verslag begint, geeft hij de beperkingen van zijn vakgebied aan. De analyse van teksten op inhoud leidt maar zelden tot identificatie van een individu. Dit onderzoek richt zich bijna uitsluitend op de vorm van de betrouwe tek-

scriptie het ontgelden en een aantal strategiestukken, gericht aan gelijkgestemden.

De claimbrieven van de aanslagen zijn niet het enige 'betwist materiaal' dat Opstand wordt aangerekend. Oppervlakkige inspectie gaf inhoudelijke overeenkomsten met eerdere teksten van RaRa. Daarom lag het, volgens het laboratorium, voor de hand om alle persverklaringen sinds 1990 en ook het zelfinterview van RaRa in *Konfrontatie* in de analyse op te nemen.

De eerste vraag is of deze teksten door dezelfde persoon zijn geschreven. De criteria voor het onderzoek naar de vorm zijn 'vermoedelijk opzettelijke afwijkingen van de norm', dat is alternatieve spelling, en 'onbedoelde fouten': spelfouten en typefouten. De spelfouten zijn potentieel het meest interessant.

De inventarisatie levert een lijst ('indicatief, geen uitputtend overzicht van alle bijzonderheden') met woorden die ook al voorkwamen in het eerste onderzoek door de politie: *burgermeester, gewelddadig, politiecorps en Bolkenstein*. RaRa blijkt inconsequent/inkonsekwent met voorkeurspelling en maakt af en toe gruwelijke spelfouten, wordt je, plaatsvind, maar ook veel voorkomende als *kakafonie* en *bagateliseren*. Wat opvalt is dat RaRa vaak te lui is om trema's te zetten: *parlementeriers, beëindigd, financiële*, of het gaat verkeerd: *ideologiën*. Soms zijn woorden aan elkaar geraakt waar dat niet moet: *jammergenoeg*, of per abuis uit elkaar gedreven: *klaar gestoomd*.

Deze analyse geeft volgens het rapport op het eerste gezicht weinig steun aan het vermoeden dat de teksten door een en dezelfde persoon zijn geschreven. Helemaal als je rekening houdt met de mogelijkheid dat ze zijn uitgetypt door anderen dan de schrijvers, en misschien met grote haast. Anderzijds staan in de laatste twee teksten weer weinig fouten, wat duidt op een aanzienlijke vaardigheid op de typemachine.

niqués woorden als vluchteling, justitie, politiek, racisme, kapitaal en Kosto zeer frequent voorkomen. De doelstellingen van RaRa blijken weinig te veranderen in opeenvolgende verklaringen. Ook de grammaticale kenmerken vertonen een zekere consistentie, een voorkeur voor lange zinnen waarvan de werkwoordsvorm vaak het slachtoffer wordt. 'In vrijwel alle teksten worden beeldspraak, plastisch taalgebruik, (wrange) humor en retorische effecten bepaald niet geschuwd.' In de latere verklaringen 'neemt het gebruik van beeldspraak zodanig vormen aan dat gesproken kan worden van een lichte vorm van metaforitis. Het "creatieve" gebruik van beeldspraak en idioom levert soms ongebruikelijke formuleringen op in de vorm van "mixed metaphors" en "malapropismen".' (Van malapropos: te onpas, misverstand.)

Een paar voorbeelden: 'Kohl haalde de bewuste kastanje uit Neerlands politieke vuur; blijft de naald steken in de versleten groef van de heersende belangen; de maatschappij wordt met de harde hand door elkaar geschud en vooral aan de onderkant in een nieuw jasje gestoken; quasi-sportief jasje waarin de maatregelen zijn gestoken.'

Het profiel van de mogelijke schrijver(s) dat hieruit opdoemt, heeft maar geringe onderscheidende waarde. De conclusie luidt dan ook dat 'niet kan worden uitgesloten dat alle teksten door dezelfde schrijver of schrijvers geschreven zijn'. Deze beoordeling waagt zich niet aan het geven van een mate van waarschijnlijkheid.

RaRa-teksten zijn geschreven door iemand van universitair niveau, met in ieder geval langdurige politiek-ideologische scholing en enige ervaring in het schrijven van essayistische of journalistieke teksten. Het zal iemand zijn met 'extreem-links activistische sympathieën, een meer dan gemiddelde kennis van en belangstelling voor politieke, economische en maatschappelijke proble-

avondeten b...
kende peacer...
een Arabisc...
Ramallah. A...
geen 'vreem...
niet bij de...
ik. Maar wat...
len wisten w...
het is voor A...
de ene plaats...
te reizen in...
Tussen a...
omdat een a...
langer bezet...
Maar om bij...
uit Ramallah...
komen, heb...
papieren no...
raëlische a...
die baseren...
afgeven van...
ning weer op...
deling. Nu is...
Mustafa B.,...
een grote g...

"Geert belt Hans, gaat over rekening die Hans gestuurd heeft." Het verslag vermeldt voor het gesprek te 13.49 uur: "Gaat weer over rekening." Verder zijn deze gesprekken niet uitgewerkt.'

Het grootste deel van het dossier dat vrijkwam nadat de Opstand-journalisten in maart een week vastzaten, bestond uit tapverslagen. Geen uitgewerkte gesprekken, maar samenvattingen van delen die volgens het politieteam veelzeggend waren. Ties Prakken vindt dat de verdachten recht hebben op volledige verslagen, in ieder geval van die gesprekken waarmee de verdachten tijdens hun verhoren werden geconfronteerd. Haar verzoek werd niet gehonoreerd. Hans Krikke en Jan Müter ontdekten dat hun telefoons vóór de huiszoekingen in september 1994 al enige tijd waren afgeluisterd. De politie moest desgevraagd toegeven dat er in die periode niet over RaRa was gesproken.

De oude schrijfmachine waarop de originele claimbrief was geschreven, werd bij Opstand niet gevonden, noch sporen van rode vezels die achter de etiketten op de enveloppen van RaRa waren aange troffen. Meer dan één – overigens nogal curieus geformuleerd – zinnetje ergens achterin een proces-verbaal was het niet waard: 'Het technisch onderzoek, dat werd verricht door personeel van het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie, bleef zonder gunstig resultaat.' Dat was in mei. De politie verwacht dan het tekstvergelijkend onderzoek 'na de zomer' af te hebben. In juli maakt de rechter-commissaris daar 'september of oktober' van. Uiteindelijk heeft het tot eind november moeten duren voor de laatste stukken er waren.

Het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk rondde op 21 november zijn verslag af. Vorige week kreeg de verdediging de twee rap-

sten. Maar ook hier geldt dat het bepalen van de identiteit van de schrijver zeer veel vaker niet dan wel mogelijk is. 'Aangezien het in dit onderzoek gaat om betwist materiaal dat misschien het beste kan worden omschreven als betogend proza, een in hoge mate door algemene conventies gedicteerde vorm van taalproductie die, vooral wanneer het om geroutineerde en ontwikkelde taalgebruikers gaat, vaak ook nog zelfregulerende mechanismen kent die het aantal schrijverskenmerken reduceren en het aantal groepskenmerken doen toenemen, is de prognose zeker niet onverdeeld gunstig.' Daarbij moet rekening gehouden worden met dwaalsporen, zoals – naar nu blijkt – ook is gebeurd bij telefonische meldingen waarin de RaRa-aanslagen in 1990, 1991 en 1993 werden aangekondigd. Analyse van de bandopname heeft uitgewezen dat gebruik was gemaakt van professionele radiosprekers.

De onderzoeker had het niet makkelijk. Hij kreeg drie dozen met 4113 vellen machinegeschreven tekst op A-vierformaat, in beslag genomen bij Opstand. Daarnaast kreeg hij de integrale kopieën van de harde-schijf inhoud van vier personal computers en de inhoud van 64 diskettes, afkomstig van het journalistencollectief. Het moet een heidens karwei zijn geweest om een betrouwbare selectie samen te stellen uit het woud van subdirectories, teksten ingedeeld bij verschillende tekstverwerkingsprogramma's, eerdere versies van hetzelfde stuk en reeds weggegooide – en door computerdeskundigen weer opgeviste – kopieën. Het Gerechtelijk Laboratorium koos 124 pagina's tekst van Hans Krikke, journalistiek werk over onder andere het 'toyotisme', de arbeidsmigratie en de confectieindustrie, geschreven met de kennelijke bedoeling het te publiceren in *Aaneen, Quote, Hervormd Nederland en Management Team*. Verder werd geselecteerd een stuk met als werktitel 'Nederlandse dagbladen over illegalen' (later verschenen in *De medialeugen*, bij uitgeverij De Papieren Tijger). Bij Jan Müter moest zijn doctoraal-

Wat in het rapport van het Gerechtelijk Laboratorium ontbreekt, is een vergelijking met een controlegroep van gemiddelde Nederlanders. Een mooie taak voor de verslaggever.

Vluchtige analyse van een stuk geschreven door mensen met een meer dan modale opleiding, die zich bezighouden met dezelfde materie als RaRa, geeft verrassende resultaten.

Een proces-verbaal van vier kantjes uit het RaRa-dossier (p. 425 t/m 429), opgemaakt door de opsporingsambtenaren 803-01 en 008-02 van Bureau Bijzondere Criminaliteit bevat veel vergelijkbare fouten.

Uit de categorie gruwelijkheden: (*hij*) steld, *hij*... *afwijst* en uit die van de veel voorkomende: *illigale*. Gewone typfouten als *agwijzen*, *vergaderiongen* en *zowek* (zoek). Er is sprake van verarring over c of k zoals in *critische*. Ook de politie heeft moeite met de bijzondere tekens in de computer: *opgeest*, *distanieren*, *kopieeren*. En soms wordt het helemaal een zootje: *iedeeen* (voor ideeën). Uitdrukkingen worden aan elkaar geschreven: *perongeluk en inverband met*, of niet – op *een* en dezelfde bladzijde – *in beslaggenomen* en *inbeslaggenomen*.

Ook ongelukkige zinsconstructies, iets waar RaRa nogal last van had, ontbreken niet: *Het saboteren van de uitvoering van dit verdrag dient volgens (...) te worden gesaboteerd*. Dit stuk betreft een verslag van de huisbezoeken aan leden van het PIV. Deze verhoren vonden plaats in de maanden maart en april van dit jaar. Het proces-verbaal werd onder ambtseed, respectievelijk belofte opgemaakt en ondertekend op 7 februari 1995. Het rapport lijkt opgemaakt voordat het onderzoek begon. Typfout of meeneed?

Het Gerechtelijk Laboratorium maakte een 'grove indicatie van de inhoud' door het turven van termen. Dat levert de weinig verrassende conclusie dat in RaRa-commu-

men, en een aanzienlijke kennis van zowel het linkse als het rechtse gedachtengoed.'

Passen Hans Krikke en Jan Müter in dit profiel?

Krikke blijkt – zoals velen met hem – moeite te hebben met de voorkeurspelling en de toegelaten vormen. Gebruikte hij vroeger meer de alternatieve spelling, *ideologies*, en *k* waar dat kan voor *c*, tegenwoordig corrigeert hij zijn eigen teksten naar de eisen van het Groene Boekje. Soms leidt dat volgens Broeders 'tot hyperconservatieve vormen zoals *politiecorpsern* net als bij RaRa, en *critisch* net als bij de politie'. Verder maakt Krikke soms rare spelfouten. Ook houdt hij van een creatieve omgang met beeldspraak. Kenmerken met een sterk schrijversonderscheidend karakter levert dit niet op. Kleinigheden als *mijn inziens* komen weliswaar vaak voor, maar niet in stukken die te vergelijken zijn met RaRa-teksten. Jan Müter doet het weer anders, die schrijft *mijnsinziens*. De hele term is door RaRa nooit gebruikt.

Conclusie van het Gerechtelijk Laboratorium: zeven spelfouten komen voor bij zowel Opstand als RaRa. *Gezamenlijk*, *burgermeester*, *politiecorps*, *sexuele*, *productie*, *intelligentia* en *kakafonie*. Het rapport geeft verder veertien 'items met een potentieel schrijvertypend karakter' die bij beiden opduiken. *Jachtseizoen*, *busladingen vol*, *politieke elite*, (*een*) *deze dagen*, *murw* en *glijmiddel*. Ook Kosto's uitspraak over zijn vluchtelingenbeleid, '*sober doch humaan*', blijkt populair. Vastgesteld is ook dat Opstand minder metaforen gebruikt dan RaRa. Samenvattend stelt het Gerechtelijk Laboratorium dat niet kan worden uitgesloten dat de betwiste teksten door Opstand zijn geschreven.

Ties Prakken: 'Het onderzoek heeft niets opgeleverd. Het gerechtelijk vooronderzoek naar de betrokkenheid van Opstand bij RaRa zal binnenkort wel worden afgesloten. Zonder dat voor de journalisten van Opstand duidelijk is waarom de verdenking ooit op hen viel.'

LN

die een denken bij de a zich te org met Israël z tremisten) z omdat hem ningen.

Ook is het v oever van r doeld om d grote democ breekt de ti geld dat uit besteden. A ondernemid de privé-rel

T. vertelt d ze erg bang diezelfde r zijn blote li komt, die t zijn er wel :

Zo leven w onbekende Arabieren. staan, daar van. Behalv sef van onc ooit overko 'Je krijgt ze A. Maar he lijken, in d precies was van mijn vi desdemons was zo me Daarna, in nieuws van En daarna . Nog nooit huild hebb ramp of ver len nu hoe len. Het la Een vriend